

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та історія соціології

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2022/2023
Семестр 1, 2, 3, 5
Кількість кредитів ECTS 18
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік, іспит

Викладачі: Людмила МАЛЕС, Марина СОБОЛЕВСЬКА, Тетяна ЧЕРВІНСЬКА, Євгенія МОРОЗ

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники:

Людмила МАЛЕС - д.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології,
Марина СОБОЛЕВСЬКА - д.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології,
Тетяна ЧЕРВІНСЬКА - к.соц.н., доц., доц. кафедри теорії та історії соціології,
Євгенія МОРОЗ - к.соц.н., доц. кафедри теорії та історії соціології,
Артемій ДЕЙНЕКА - к.соц.н., асистент кафедри теорії та історії соціології,

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри теорії та історії соціології

 Володимир СУДАКОВ

Протокол № В від 27 серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від 27 листопада 2022 року № 8

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – з опорою на історичні документи та твори представників соціологічної думки сформувати знання студентства про історію розвитку ідей, аналіз суспільства різних епох у соціології XIX- XX століття.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Вміти працювати з науковою літературою та першоджерелами*

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна "Теорія та історія соціології" є складовою освітньої програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" за спеціальністю "Соціологія". Представлений в курсі матеріал - це, перш за все, зразки теоретичного дослідження в соціології і сучасного соціологічного стилю мислення. Кумулятивний характер соціологічного знання обумовлює як всебічну критику в сучасних теоріях попереднього теоретичного різноманіття, так і спроби здійснити в них "синтез" колишніх протиріч. Саме тому важливим моментом викладання дисципліни стає завдання адекватно представити сучасні теорії в контексті цілісності та єдності, підкреслюючи спадкоємність і поступальність розвитку соціологічного теоретичного знання. Зосередження на базових для соціальних наук темах дозволяє представити як різноманітність загальнотеоретичних і методологічних позицій, так і найширший спектр понять, що актуалізують проблемні для соціології питання (природа соціального, як можливий соціальний порядок, структура соціальної дії) в сучасних теоріях, і формують «словниковий запас» всякого, хто має намір брати участь в сучасному теоретичному соціологічному дискурсі.

4. Завдання (навчальні цілі): Надання знань з основних ідей, дискусій, соціологічних шкіл, напрямків та концепцій як класичної соціології XIX ст, так і сучасним її напрямкам, представити розгорнуту картину ситуації в соціологічному теоретизуванні через ознайомлення студентів із основними напрямками розвитку класичної та сучасної теоретичної соціології. Крім того, сформувати навички критичного мислення, аргументації власних думок в межах групової дискусії, аналізу першоджерел, що є необхідним як у подальшому навчанні, так і в професійній самореалізації.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 08)
- Здатність оперувати базовим категоріально- понятійним апаратом соціології (СК01)
- Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій (СК02)
- Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (СК03)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи розвитку теоретичного соціологічного знання	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
1.2	Знати специфіку класичного та сучасного етапів становлення соціології та її основних представників	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
2.1.	Вміти працювати з бібліографією та першоджерелами	семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	20
2.2	Вміти аналізувати, узагальнювати, робити порівняльну характеристику персоналій, ідей та епох	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	20

2.3.	Вміти застосовувати поняття та положення соціологічних теорій для аналізу сучасного суспільства	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
2.4	Ідентифікувати основні проблеми та специфіку становлення новітньої української соціологічної думки	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Тест, робота на семінарських заняттях	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4.
Програмні результати навчання (назва)						
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (PH01)	+	+		+	+	+
Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (PH02)	+	+	+	+		
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (PH03)		+		+	+	+
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури. (PH08)				+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання

1 семестр:

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: PH1.1, PH1.2, PH2.1, PH2.2, PH2.3 – **50/30 балів**
2. Виконання тестових завдань: PH1.1, PH1.2, PH2.2, PH2.3 – **50/30 балів** (5 робіт по 10 максимальних або 6 мінімальних бали за кожен)

2 семестр:

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: PH1.1, PH1.2, PH2.1, PH2.2, PH2.3, PH2.4. – **30/18 балів**
2. виконання тестових завдань: PH1.1, PH1.2, PH2.2 – **30/18 балів** (3 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожен)

3 семестр:

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: PH1.1, PH1.2, PH2.1, PH2.2, PH3.1 – **30/18 балів**
2. Виконання тестових завдань: PH1.1, PH1.2, PH2.2 – **30/18 балів** (2 контрольні роботи по 15 максимальних або 9 мінімальних балів)

5 семестр:

1. активна робота на семінарських заняттях: PH1.1, PH1.2, PH2.1, PH2.2, PH4 – **40/24 балів**
2. виконання контрольних робіт: PH1.1, PH1.2, PH2.1, PH2.2, PH4 – **20/12 балів** (2 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних бали за кожен)

- підсумкове оцінювання (1 семестр): залік;

- підсумкове оцінювання (2, 3, 5 семестри): письмовий іспит, PH1.1, PH1.2, PH2.2 (білет містить тестові завдання у вигляді закритих питань одиночного та множинного вибору) – 40 балів (правильний варіант відповіді оцінюється у 0,5 балу). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж 36 балів. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного написання тесту-допуску за матеріалами семестру.

7.2 Організація оцінювання:

1 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1 – 6.
2. Тестові завдання з теми 1-2.
3. Тестові завдання з теми 3.
4. Тестові завдання з теми 4.
5. Тестові завдання з теми 5.
6. Тестові завдання з теми 6.

2 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-11.
2. Тестові завдання з тем 1-2.
3. Тестові завдання з тем 3-4.
4. Тестові завдання з тем 5-11.

3 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-9.
2. Тестові завдання з тем 1-5
3. Тестові завдання з тем 6-8

5 семестр

1. Активна робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-9
2. Контрольна робота 1 з тем 1-5
3. Контрольна робота 2 з тем 6-9

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять 1 семестр

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1. Протосоціологічне знання. Виникнення та розвиток соціології у XIX ст.				
1	Історія соціології як наука. Основні етапи і напрямки розвитку знань про людину та суспільство.	6	8	12
2	Виникнення і розвиток соціології у XIX ст. Соціологічна концепція О.Конта	6	6	12
3	Соціологічний натуралізм	6	6	12
2. Соціологічна думка в Європі наприкінці XIX ст.				
4	Історичний матеріалізм К.Маркса та Ф.Енгельса як теорія суспільства	6	6	16
5	Психологічний напрям у соціології XIX ст.	4	6	12
6	Німецька формальна соціологія	6	6	14
Всього		34	38	78

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекції – 34 год.

Семінари – 38 год.

Самостійна робота - 78 год.

2 семестр

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Соціологічна думка кінця XIX-початку XX ст.				
1	Соціологія Е.Дюркгайма	4	6	6
2	Соціологія М.Вебера	6	6	6
3	Соціологія В.Парето	2	2	4
4	Чиказька соціологічна школа	4	6	6
2. Соціологічна думка в Україні				
5	Соціокультурні та загальногуманітарні засади розвитку соціологічної думки в Україні	2	2	4
6	Персоналії та напрямки розвитку соціологічної думки в Україні у XIX ст.	2	2	6
7	Соціологічна концепція Михайла Грушевського	-	2	4
8	Соціологія політики В'ячеслава Липинського	2	2	6
9	Соціологічна система Микити Шаповала	2	2	6
10	Соціологія в Радянській Україні.	-	2	6
11	Соціологія в незалежній Україні: сучасний стан та перспективи	2	2	6
Всього		26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекції – 26 год.

Семінари – 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

3 семестр

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1. Лінії теоретичної спадковості в соціології ХХ століття				
1.	Поняття теорії і роль класики в сучасній соціології: 4 соціологічні традиції	2	4	7
2.	Традиція Е.Дюркгайма: соціологія як наука про соціальний порядок	2	2	4
3.	Традиція конфлікту: класи, класові культури та нерівності	2	2	4
4.	Раціональна традиція: піднесення і падіння утилітаризму	2	2	4
5.	Традиція інтеракціонізму: суспільство як взаємодія	2	2	4
2. Вступ до гендерної теорії				
6.	Виникнення, розвиток і зміст гендерної теорії	2	4	7
7.	Основні парадигми інтерпретації гендерних відносин у суспільстві. Понятійно-категоріальний апарат гендерної теорії	4	4	8
8.	Гендерний порядок. Гендеровані соціальні інститути	4	4	8
Всього		20	24	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекції – 20 год.

Семінари – 24 год.

Самостійна робота - 46 год.

5 семестр

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Особливості формування та напрямки розвитку сучасної соціологічної теорії.				
1	Соціологічна теорія: сучасний стан і шляхи її розвитку	2	4	12
2	Структурний функціоналізм: від теорії дії до загальної теорії систем	6	6	12
3	Конструктивістський підхід до соціальної реальності та інтерпретативні теорії соціальної дії	6	6	12
4	Дослідження глибинних структур соціальних процесів: структуралізм, постструктуралізм, постмодернізм	6	6	12
2. Синтетичні соціологічні теорії у ХХ ст				
5	Неомарксизм в соціології ХХ ст.: критична соціологія Франкфуртської школи	4	8	12
6	Неофункціоналізм в соціології Дж.Александр та Н.Луман	4	6	12
7	Теорія структуризації Е.Гіденса	4	6	10
8	Теорія практики П.Бурдьо	4	6	10
ВСЬОГО		36	40	104

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекції – 36 год.

Семінари – 40 год.

Самостійна робота - 104 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Пер.з фр. Г.Філіпчука. - К.: Юніверс, 2004 – С.81-232, С.323-618.
2. Багаєва, К., Бурлачук, В., Степаненко, В. Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018 – с.5-236, 281-390.
3. Гансова Е.А. Соціологічні школи та напрями в Україні наприкінці ХІХ- початку ХХ століть (Соціологія в Україні чи українська соціологія?): Навч. посібник / Одеський держ. ун-т ім. І.І.Мечникова. – О.: Астропринг, 2000. – 64с.
4. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Масрчик, О. Плахотник, Г. Ярманової. Видання третє, виправлене і доповнене. – Київ: Критика 2017. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf (Розділи 1,3, 5, 8, 9, 10)
5. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології: від Античності до початку ХХ ст. - К.: Либідь, 1993. – С.38-56, 88-99, 148-242, 261-323.
6. Мороз С. Методичні та концептуальні аспекти викладання дисципліни «Історія соціології в Україні». Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2019. №1-2. (40-41), 101-110.
7. Соціологічна думка України: Навч. посібник / М.В.Захарченко, Б.В.Ф.Бурлачук, М.О.Молчанов та ін. - К.: Заповіт, 1996. - с. 10-33, 198-214.
8. Малес Л. В. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. – К.: К.І.С., 2011. – С.17-63, 70-168, 194-267.
9. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість [пер. з англ. В. Верлок, В. Кебуладзе]. – К.: Дух і Літера, 2011. – С. 82–115, 132–219.
10. Соболевська М.О. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології. Навчальний посібник. – К.: Дух і літера, 2010. – С.9-27, 107-150.
11. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства [пер. з польськ. Галини Теодорович] / Пйотр Штомпка. – Львів.: Колір ПРО, 2020. – С. 57–145, 685–748.
12. Joas Hans, Knoebel Wolfgang Social Theory: Twenty Introductory Lectures. - Cambridge University Press, 2009. - P. 11-36, 37-140, 182-253, 290-358, 359-402, 403-441, 533-574, 753-791.

Додаткова:

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. - М., 1995. Гл.1,2. - С.37-209.
2. Бурдьє П. Социальное пространство и символическая власть //Бурдьє П. Начала. - М.: Socio-Logos, 1994. - С. 181-207.
3. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbr.htm>
4. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика /Пер з нім.– К.: Основи, 1998. – С.104-172, 338-354, 397-436.
5. Гарфінкел Г. Дослідження з етнометодології. - Пер. з англ. - К.:КУРС, 2005. – С.1-40.
6. Грушевський М.С. Початки громадянства : (генетична соціологія) / М. Грушевський; Institut Sociologique Ukrainien. – [Відень]: [Укр. Соціол. Ін-т], 1921. URL: <http://hrushevsky.nbu.gov.ua/item/0000007>. С.21-27.
7. Гоббс Т. Левіафан, або суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної/ Пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2000. – С.150-197.
8. Дюркгайм Е. Самогубство. Соціологічне дослідження –/Пер.з фр. – К.: Основи, 1998. – С.152-344.
9. Зіммель Г. Філософія грошей. – К.: Промінь, 2010. – 504 с.
10. Кашуба М. Ідеї соціалізму у творчості Івана Франка: європейський вимір. – Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020 - №2 – С.29-42.
11. Кістяківський Б. Проблема і завдання соціально-наукового пізнання // Вибране / пер. з рос. Л. Г. Малишевської, упоряд. і прим. Л. П. Депенчук. – К.: Абрис, 1996. – С. 3–30. – (Українські мислителі).
12. Куліш П. Хутірська філософія і відділена од світу поезія // Хроніка'2000. – 1993. –№ 1–2 (3–4). – с. 83–86; 1993. – № 3–4 (5–6). – с.104–127; 1993.–№ 5(7). – с.70–80.
13. Лебон Г. Психологія людських спільнот. Пер.з франц. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. - 228 с.

14. Липинський В. Листи до братів хліборобів: (фрагменти) // Хроніка'2000. – 1993. – № 3-4 (5-6). – С. 158-191.
15. Лобанова А., Петрухін С. Соціологічні ідеї Микити Шаповала: історична репрезентація. – Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020 - №2 – С.90-101.
16. Маркс К. Вступ /З економічних рукописів 1857-1858рр.//Маркс К., Енгельс Ф. Твори, т.12.
17. Маркс К. До критики політичної економії /вид. 2-ге. – Харків: Державне видавництво України, 1926.
18. Маркс К. Злиденність філософії: Відповідь на «Філософію злиднів» Прудона / Пер. з фр. і нім. – Б.м.: Партвидав «Пролетар», 1932.
19. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест комуністичної партії. URL: <https://commons.com.ua/uk/manifest-komunistichnoyi-partiyi/>
20. Маркс К., Енгельс Ф. Критика Готської програми / Пер. з нім. – Б.м.: Партвидав «Пролетар», 1933.
21. Руссо Ж.Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права. – К., 2001. – 349 с
22. Спенсер Г. Синтетическая философия: Пер.с англ.. - К.: Ника-Центр, 1997 – 512 с.
23. Степаненко В., Рибшун О. Українська соціологія: суспільно-історичний та ідеологічний контексти розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - №2. – С.67-95.
24. Статут Соціологічної Асоціації України // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 1998. - № 1-2. - С. 258-268.
25. Танчер В. Соціологічна думка України на тлі світової соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. - №1-2. – С.18-26.
26. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. - Київ : Дух і літера, 2005. - 262 с
27. Франко І. Що таке поступ? // Зібрання творів у 50 т. Том 45. - Київ: Наукова думка. – 1986. - 300 – 348.
28. Фромм Е. Втеча від свободи [пер. з англ. Максима Яковлева]. – Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2019. – С. 109–201.
29. Шюц А. Структури життєсвіту [пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе] / Альфред Шюц, Томас Лукман. – Х.: Фоліо, 2018. – С. 23–118 с.

10. Додаткові ресурси:

1. Система дистанційного навчання факультету соціології moodle <http://moodle.soc.univ.kiev.ua/course/view.php?id=83>
2. Всеукраїнський соціологічний часопис «СВОЄ»: <https://svoye.wordpress.com/archive/>
3. Гендер в деталях: <https://genderindetail.org.ua/>